

2021-11-29

§ 193 2021.500 KS

Verksamhetsplan för lokalt folkhälsoarbete och social hållbarhet 2022

Ärendebeskrivning

Kommunledningskontoret har tagit fram ett förslag till verksamhetsplan och budget 2022 för arbetet med folkhälsa och social hållbarhet.

Samverkansavtal avseende gemensamma folkhälsoinsatser i Alingsås kommun gäller för perioden 2021–2024. I enlighet med den ska en verksamhetsplan med budget tas fram årligen. Senast den 1 december ska verksamhetsplanen skickas till kontaktperson på avdelning folkhälsa inom Västra Götalandsregionen.

Beredning

Kommunledningskontoret har i skrivelse den 6 november 2021 lämnat följande yttrande:

Kommunledningskontoret har tagit fram ett förslag till verksamhetsplan och budget för 2022 för lokalt folkhälsoarbete och social hållbarhet. Inriktningen i planen har överlagts med kommunledningen samt vid presidiedialogen mellan Alingsås kommun och Västra Hälso- och sjukvårdsnämnden (HSNV).

De gemensamma folkhälsoinsatserna i verksamhetsplanen 2022 berör framförallt de prioriterade områdena:

Social inkludering

Fullföljda studier

Psykisk hälsa/ohälsa

Arbetsutskottet har den 17 november 2021, § 198 behandlat ärendet.

Beslut

Kommunstyrelsens beslut:

Plan och budget 2022 för folkhälsoarbetet godkänns.

Expedieras till

Samtliga nämnder, samt Hälso- och sjukvårdsnämndens kansli i Göteborg

Verksamhetsplan för folkhälsa och social hållbarhet 2022

Alingsås kommun

Typ av styrdokument: Verksamhetsplan

Beslutande instans: Kommunstyrelsen

Datum för beslut: 2021-11-29 § 193

Diarienummer: 2021.500 KS

Gäller för: Kommunövergripande

Giltighetstid: 1 jan – 31 dec 2022

Revideras senast: november 2022

Dokumentansvarig: Folkhälsstrateg

ALINGSÅS
KOMMUN

1. Verksamhetsplan för folkhälsa och social hållbarhet

Västra hälso- och sjukvårdsnämnden (HSNV) har samverkansavtal med varje kommun inom sitt geografiska område gällande gemensamma folkhälsoinsatser. Avsikten med avtalet är att underlätta det tvärssektoriella samarbetet för att få ett bättre resursutnyttjande och större genomslagskraft.

Arbetet med folkhälsa och social hållbarhet ska bedrivas strategiskt, systematiskt och målinriktat i syfte att förbättra befolkningens levnadsvillkor och hälsa samt utjämna skillnader i hälsa. Arbetet ska omfatta hälsofrämjande och förebyggande samt generella och riktade insatser. Arbetet ska bygga på långsiktighet och utgå från befolkningens behov.

En verksamhetsplan med budget och insatser ska årligen tas fram av respektive kommun. Den ska innehålla en beskrivning av prioriteringar kring vilken/vilka målgrupper i kommunen som är i störst behov av insatser. Den årliga verksamhetsplanen för folkhälsa och social hållbarhet, ska utgå från den långsiktiga planen/budgeten som gäller för kommunen. Den årliga verksamhetsplanen ska efter fastställande av kommunstyrelsen skickas till HSNV.

1.1 Utgångspunkter för samverkansavtal och verksamhetsplan

Internationella och nationella styrande dokument anger riktning för det gemensamma folkhälso- och sociala hållbarhetsarbetet tillsammans med regionala och kommunala styrande dokument. Dessa utgör grunden för prioriteringar och insatser inom samverkansavtalet.

Internationella och nationella styrande dokument vilka anger riktningen för folkhälsoarbetet

- Det övergripande nationella folkhälsomålet "*att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation*".
- FN:s Agenda 2030 med 17 globala mål för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling och agendans grundläggande princip om att alla ska inkluderas och ingen lämnas utanför.

Regionala och kommunala styrande dokument och uppdrag som ligger till grund för prioriteringar och insatser

- Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021 – 2030
- Västra Götalandsregionens budget
- Västra hälso- och sjukvårdsnämndens mål- och inriktningsdokument
- Alingsås kommuns budget för 2021–2023
- Alingsås kommuns Vision 2040

1.1.1 Kommunens nuläge

Alingsås kan ses som en kommun med jämförelsevis god folkhälsa. Under 2020 påbörjades

en övergripande kartläggning av folkhälsan i Alingsås kommun. Dock bygger resultatet på statistik som togs fram före covid-19-pandemin, och skäl finns att få en överblick av befolkningens och kommunens nuläge genom en ny kartläggning som påbörjats under hösten 2021. Detta genomförs dels för att få en första initial bild av vilka effekter pandemin fått på befolkningen, men också i syfte att kunna behovsanpassa framtida insatser på ett relevant sätt. Inom ramen för detta är planen också att förbättra samordning och struktur kring hur vi följer upp våra insatser på ett relevant och långsiktigt hållbart sätt.

Folkhälsostrategen kommer tillsammans med MR-strateg och miljöstrateg utgöra strategiska kompetenser för att bidra till att uppnå de globala målen utifrån Agenda 2030 i kommunen, samt i ännu högre grad inkorporera och strukturera folkhälsoarbetet under Agenda 2030-paraplyet i det kommunövergripande arbetet.

Kommunen har under första halvan av 2021 haft en vakans på funktionen folkhälsostrateg, vilket bland annat föranlett att ambitionen för 2021 (Verksamhetsplan 2021) kring organisation av folkhälsoarbetet samt folkhälsoinsatser inte kunnat påbörjas enligt plan. Detta arbete fortlöper över 2022 enligt nedan. Här ses också utökad samverkan med civilsamhälle, Räddningstjänstförbund och andra viktiga aktörer i kommunen som en del av utvecklingen.

De trender som insatser och inriktning för arbetet fortsatt bygger på syns såväl nationellt och även i Alingsås:

- Det finns ungdomar som inte håller med om att cannabis ska vara olagligt
- Ungdomar rör sig överlag för lite och slutar med fysisk aktivitet inom föreningslivet tidigare än förut
- Andelen invånare med lågt socialt kapital (definierat som att inte lita på människor i sin omgivning) ökar något

Jämfört med regionen:

- Alingsås har en något högre andel personer med övervikt och fetma
- Något färre av Alingsås invånare (16–84 år) uppger att de har en självskattad god hälsa
- Ungdomar är något mindre nöjda med sig själva, där flickor ligger betydligt högre

Signaler från verksamheterna, som framkom vid kartläggningen 2020:

- Psykisk ohälsa finns i Alingsås och även män mår dåligt i alla ålderskategorier, fast de sällan utmärker sig i statistiken, då flickor/kvinnor ofta skattar sin hälsa lägre än män
- Alingsås har områden som är socialt utsatta
- Våld i nära relation förekommer i alla ålderskategorier och samhällsskikt
- Många äldre och många anhöriga till kroniskt sjuka lider av psykisk ohälsa
- Redan utsatta grupper riskerar att fara ännu mer illa under och efter covid-19-pandemin

I Alingsås, i likhet med de flesta andra kommuner, finns det skillnader i hälsa. Under 2021–2024 kommer folkhälsoarbetes fokus ligga på följande övergripande områden:

• Social inkludering

De socioekonomiska klyftorna och boendesegregationen ökar och enligt regional statistik finns det invånare som inte känner sig inkluderade i samhället. Arbeta för att möjliggöra alla människors lika rätt till värdighet, inflytande och delaktighet i samhället samt främja rörelse och välmående i våra livsmiljöer.

• Fullföljda studier

Även om Alingsås statistiskt sett ligger bra till, jämfört med regionen, finns det barn och unga som lämnar grundskola och gymnasiet utan godkända betyg samt föräldrar som

behöver stöd i sitt föräldraskap. Arbeta för att förbättra förutsättningarna för att barn och unga kan fullfölja sina studier med godkända betyg, att föräldrar får det stöd de behöver samt motverka utanförskap bland kommunens unga.

- **Psykisk hälsa/ohälsa**

Psykisk ohälsa förekommer i alla åldrar och tar sig olika uttryck. Det finns tecken på att det psykiska välbefinnandet minskar i vissa grupper, och kommer möjligtvis att minska mer i samband med att covid-19-pandemin avtar än mer. Arbeta för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa, samt bidra till jämlikhet och tillgänglighet. Därutöver bidra till att möjliggöra sammanhang och stöd utifrån grupperns specifika behov.

2 Styrning och ledning

Denna verksamhetsplan syftar till att stärka upp och stötta arbetet med att nå kommunens budgetmål. Folkhälsoarbetet är tvärsektoriellt och berör därför alla strategiska områden som kommunfullmäktige har beslutat. För att utveckla arbetet med styrning och ledning utifrån avtalet mellan Alingsås kommun och Västra Hälso- och sjukvårdsnämnden (HSNV), struktureras folkhälsoarbetet enligt det förslag som togs fram inför 2021 och som blir ett fortsatt arbete under 2022:

Styrgrupp – politisk förankring

Det finns en styrgrupp för folkhälsoarbetet som utgörs av kommunens och regionens gemensamma presidium. Kommunen och HSN:s presidieträffar utgör det organ som diskuterar och kommer överens om verksamhetsplan för nästkommande års prioriterade områden med åtgärder och budget inom ramen för avtalet. Även uppföljning av verksamhetsplan ska redovisas för presidiet. Presidierna möts två gånger per år. Folkhälsa och social hållbarhet är en stående punkt på dagordningen. Folkhälsostategen deltar på dessa möten, enligt samverkansavtal mellan HSN och Alingsås kommun.

Ledningsgrupp – strategisk förankring

Kommunledningsgruppen är ledningsgrupp för folkhälsoarbetet. Folkhälsostateg ska ha kontinuerlig dialog med ledningsgruppen 2–4 ggr/år för in- och avrapportering. Folkhälsostateg initierar dialogen.

Referensgrupp

För att folkhälsoarbetet ska få en förvaltningsövergripande struktur finns det en referensgrupp. I denna grupp ska folkhälsofrågor och frågor om mänskliga rättigheter lyftas.

Referensgruppen består av personer som utsetts av förvaltningscheferna och minst en representant från varje förvaltning bör delta. Representanterna är väl insatta i sin förvaltnings mål och ha en övergripande kunskap om förvaltningens uppdrag, för att kunna se helheten i hur detta ska knytas ihop med folkhälsa, social hållbarhet och mänskliga rättigheter. Referensgruppen bidrar med kompetens, men också med förslag på aktiviteter som leder mot övergripande mål. Gruppmedlemmarna träffas 2–4 gånger om år och kan även kommunicera mellan möten för att lyfta gemensamma och aktuella frågor. Vid behov kan arbetsgrupper bildas.

För att utveckla och hålla samman arbetet med folkhälsa/ social hållbarhet med planeringsprocessen för den kommunala planerings- och budgetprocessen bör arbetet löpa enligt framtaget årshjul. Folkhälsostategen är stödfunktion när det gäller kunskapshöjande insatser kring folkhälso- och sociala hållbarhetsfrågor till Alingsås kommuns förtroendevalda,

styrelser, chefer och medarbetare.

2.1 Gemensam budget för lokalt folkhälsoarbetet

Samverkansavtalet för folkhälsa och social hållbarhet är 50/50-finansierade. Insatser som genomförs inom avtalet och finansieras med gemensamma medel ska finnas med i verksamhetsplan och budget. Verksamhetsplanen följs upp i årsredovisningen.

3. Prioriteringar och mål för folkhälsa och social hållbarhet 2021

Målområde: Social inkludering

Insats	Mål med insats	Relation till kommunala och regionala mål	Ansvar
Ökad samverkan inom fysisk planering för att beakta folkhälsan i en tidig fas när ett område planeras	Att motverka segregation och att öka inkludering, delaktighet och inflytande bland boende i kommunen. Att skapa trygga och säkra miljöer	Att skapa jämlikhet i hälsa I Alingsås finns goda livsmiljöer genom en långsiktig ekologisk, social och ekonomisk hållbar utveckling Alingsås ska utvecklas ett hållbart samhällsbyggande med bevarad natur och kulturmiljö Mål 3, 5, 11 i Agenda 2030	KS Tillväxtenhet och Säkerhetsenhet, Samhällsbyggnad, Socialförvaltningen, Kultur- och Utbildning
Social översiktsplan/ kartläggning av nuläge, särskilt fokus på kommunens socialt utsatta områden	Att skapa en aktuell lägesbild över socialt utsatta områden i kommunen	Att skapa jämlikhet i hälsa I Alingsås finns goda livsmiljöer genom en långsiktig ekologisk, social och ekonomisk hållbar utveckling Alingsås ska utvecklas ett hållbart samhällsbyggande med bevarad natur och kulturmiljö	KS Tillväxtenhet och Säkerhetsenhet, Samhällsbyggnad, Socialförvaltningen, Kultur- och Utbildning, Barn och ungdom

		Mål 3, 5, 11 i Agenda 2030	
Genomföra en utbildningssatsning inom demokrati för ungdomsfullmäktige samt ungdomar/ elever i kommunen i samband med valet 2022	Att stärka barns och ungas intresse och kunskap för demokrati/MR och folkhälsofrågor Att stärka barns och ungas självkänsla och möjlighet att påverka sina demokratiska rättigheter i sin vardag	Att skapa jämlikhet i hälsa Alingsås växer genom att stärka och uppmuntra arbetsliv, näringsliv och föreningsliv Alingsås barn och unga erbjuds en av landets bästa utbildningar Verka för fullföljda studier Mål 3, 4 och 5 i Agenda 2030	KS, Kultur och utbildning, Barn och ungdom

Målområde: Fullföljda studier

Insats	Mål med insats	Relation till kommunala och regionala mål	Ansvar
Stärka barns och ungas möjligheter till en bra start i livet, t.ex. insatser för ökad skolnärvaro samt ökat strategiskt arbete kring föräldrastöd	Att skapa förutsättningar för en trygg skolgång och att fler ska lämna grundskolan med fullgoda betyg	Att skapa jämlikhet i hälsa Alingsås barn och elever erbjuds en av landets bästa utbildningar Verka för fullföljda studier Mål 3, 4, 5 och 10 i Agenda 2030	Barn och ungdom, Kultur och utbildning, KS, Socialförvaltningen
Arbeta för en trygg och säker sexualitet, mot mobbning och kränkande särbehandling	Att fler ska känna sig trygga i skolan och på sin fritid	Att skapa jämlikhet i hälsa Alingsås barn och elever erbjuds en av landets bästa utbildningar Verka för fullföljda studier	Barn och ungdom, Kultur och utbildning, KS

		Mål 3, 4, 5 och 10 i Agenda 2030	
--	--	----------------------------------	--

Målområde: Psykisk hälsa/ ohälsa

Insats	Mål med insats	Relation till kommunala och regionala mål	Ansvar
Genomföra post covid-19-insatser utifrån identifierade behov	Kartlägga om och hur covid-19 påverkat den psykiska hälsan hos befolkningen i Alingsås, med fokus på unga och äldre – samt genomföra insatser utifrån detta	Att skapa jämlikhet i hälsa Mål 3 och 5 i Agenda 2030	KS, Vård- och omsorg, Barn- och ungdom, Kultur- och utbildning, Socialförvaltningen
Utveckla arbetet med suicid-prevention	Ha en lokal handlingsplan för suicidprevention samt kompetenshöja medarbetare Att uppmärksamma och förebygga självmord i kommunen	Att skapa jämlikhet i hälsa Mål 3 i Agenda 2030	KS, Vård- och omsorg, Barn- och ungdom, Kultur- och utbildning, Socialförvaltningen

Budget 2022	HSN	Kommun	Annan medfinansier
Ev. överflyttade medel från föregående år			
Folkhälsotjänst (inkl. lönebikostnader)	350 000	350 000	
Omkostnader (admin, kostnader resor, kurser osv)		50 000	
Planerade folkhälsoinsatser			
Social inkludering	200 000	200 000	
Fullföljda studier	250 000	225 000	
Psykisk hälsa/ ohälsa	250 000	225 000	
Totalt	1 050 000	1 050 000	